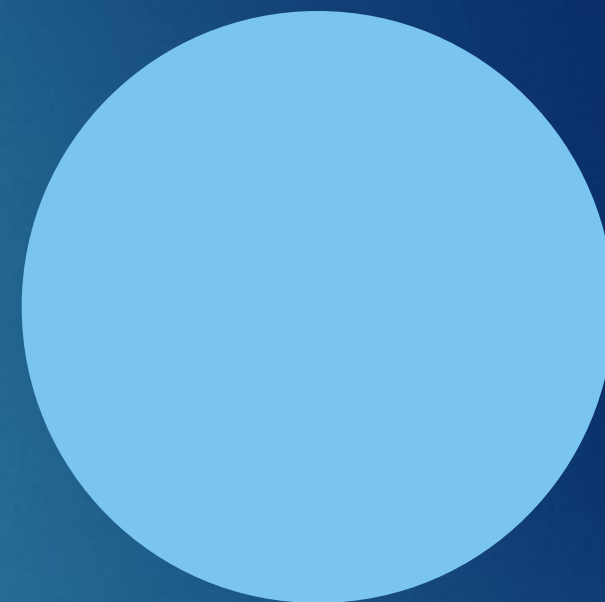
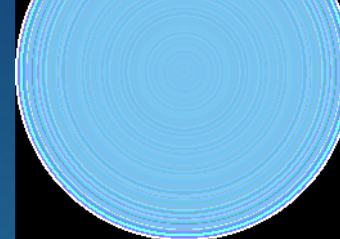
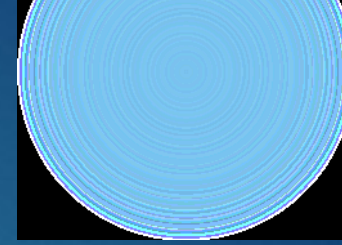
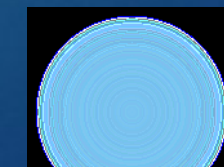
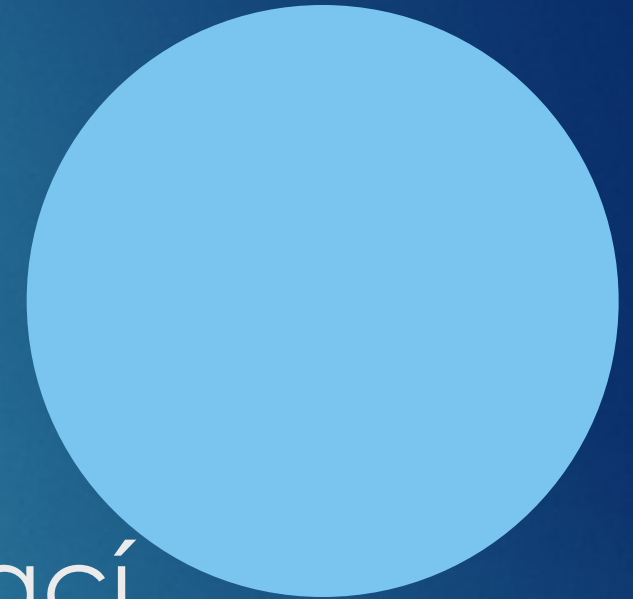

Klauzurní práce z civilního práva procesního

Pojem a druhy klauzurních prací

Pojem klauzurní práce

- ▶ Písemná práce, v jejímž rámci student odpovídá určitým stanoveným **postupem** (posudkovým nebo rozsudkovým stylem) na položené **dotazy**
- ▶ **Podle zadání** lze rozlišovat **dvě varianty** klauzur:
 - ▶ **případová** klauzura
 - ▶ klauzura zaměřená na určité právní oblasti či problémy, tj. „**abstraktní**“ klauzura

Případová a „abstraktní“ klauzura

▶ **Případová klauzura**

- ▶ na základě zadaného konkrétního skutkového stavu musí řešitel zodpovědět stanoveným postupem položené dotazy vztahující se k případu

▶ **„Abstraktní“ klauzura**

- ▶ je zaměřena na určité právní oblasti (problémy)
 - ▶ položené otázky mají abstraktní povahu, tj. nevycházejí z konkrétního případu
 - ▶ např.: Za jakých předpokladů může soud rozhodnout rozsudkem pro zmeškání?
- ▶ Pro civilní proces jsou typické případové klauzury; další výklad se týká jenom jich

Třídění klauzurních prací z civilního procesu

▶ Podle hlediska, z něž má být procesní situace posouzena

- ▶ soudcovská klauzura
- ▶ advokátská klauzura
- ▶ klauzura zaměřená na posouzení právní situace

▶ Podle fáze, v níž se řízení nachází

- ▶ prvostupňové klauzury
- ▶ klauzury týkající se opravných prostředků

Soudcovská klauzura

- ▶ Zadání je posuzováno **z pozice soudce**
 - ▶ tj. jak by měl soud rozhodnout?
- ▶ Řešitel musí vždy zvážit
 - ▶ o jakém návrhu má soud rozhodovat (o žalobě, návrhu na nařízení předběžného opatření, návrhu na přistoupení dalšího účastníka atd.)
 - ▶ zda je takový návrh přípustný
 - ▶ a je-li přípustný, zda je také důvodný

Advokátská klauzura I.

- ▶ Zadání je posuzováno **z pohledu advokáta**, který je s případem obeznámen:
 - ▶ tj. co by měl advokát straně poradit?
- ▶ Hodí se spíše pro **hmotněprávní klauzury**, neboť posouzení se zásadně děje v těchto dvou krocích:
 - ▶ nejprve zvážení, jaký nárok plyne z hmotného práva
 - ▶ teprve poté volba odpovídajícího procesního postupu (zda žalovat na plnění nebo určení, jak formulovat žalobní petit, zda navrhnout předběžné opatření apod.)

Advokátská klauzura II.

- ▶ Pro procesní témata lze advokátské klauzury využít např. tehdy, jsou-li zaměřeny na **opravné prostředky**
 - ▶ např. bude předestřena obsah prvostupňového rozhodnutí a úkolem řešitele bude posoudit, jaký opravný prostředek by podal, jak by jej odůvodnil a čeho by se jím domáhal
 - ▶ sled otázek je v tomto případě opačný:
 - ▶ nejprve přípustnost opravného prostředku
 - ▶ poté jeho důvodnost (ta může být dána nejen hmotným právem, ale i právem procesním, jako např. vady řízení či zmatečnosti)

Klauzura zaměřená na posouzení právní situace

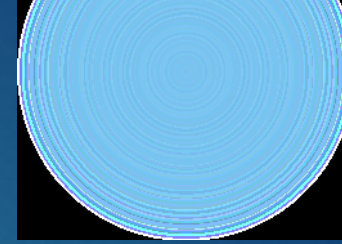
- ▶ Zadání je nutno posoudit **z hlediska právní situace všech subjektů**
- ▶ Procesní situaci je tedy nutno posoudit kupř. z pohledu
 - ▶ soudu
 - ▶ žalobce
 - ▶ žalovaného
 - ▶ třetích osob, účastní-li se řízení atd.
- ▶ Řešení pak musí rozebrat **možnosti dalšího postupu** ohledně všech subjektů (co by učinil soud, jak by na to reagovali účastníci atd.)
- ▶ Jde o mimořádně obtížný druh klauzurní práce
 - ▶ otázky jsou otevřenější a neplní vymežovací funkci
 - ▶ nutnost zohlednit možný vývoj řízení

Prvostupňové klauzury

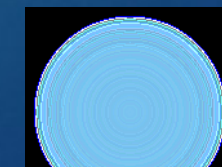
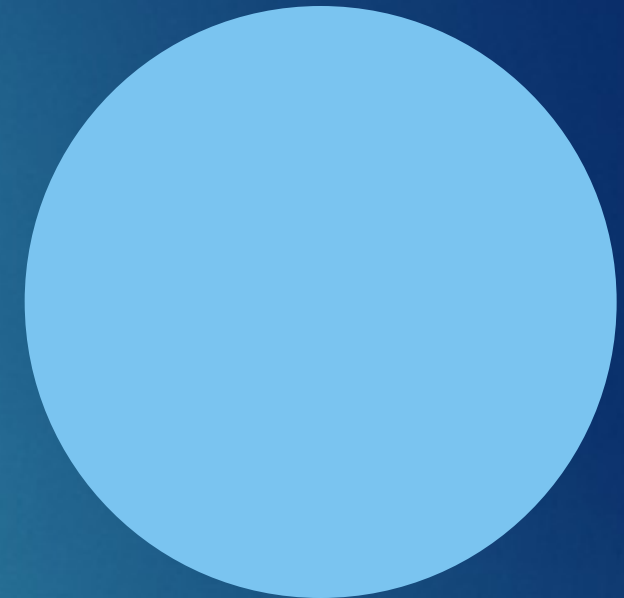
- ▶ Předmětem klauzurní práce je posouzení procesní situace vznikající v souvislosti s řízením v prvním stupni
- ▶ Zpravidla půjde již o **probíhající řízení**
 - ▶ typicky u soudcovských klauzur
 - ▶ řešitel bude posuzovat např., zda lze žalobu meritorně projednat a s jakým výsledkem; jak bude posouzen návrh na změnu žaloby či jiný procesní úkon apod.
 - ▶ u advokátských klauzur např. jaký procesní úkon za dané situace učinit
- ▶ U advokátských klauzur by mohlo jít dále také o situaci **před zahájením řízení**
 - ▶ jak žalovat, zda navrhnout předběžné opatření

Klauzury zaměřené na opravné prostředky

- ▶ Vychází se z **již existujícího prvostupňového rozhodnutí**, jehož obsah je popsán v zadání
- ▶ U **soudcovské klauzury** bude součástí zadání rovněž popis opravného prostředku; úkolem řešitele pak je zpravidla posoudit jeho přípustnost a důvodnost
- ▶ U **advokátské klauzury** bude zpravidla úkolem řešitele vybrat odpovídající opravný prostředek, sepsat jeho důvody a to, čeho se jím strana bude domáhat

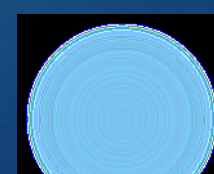
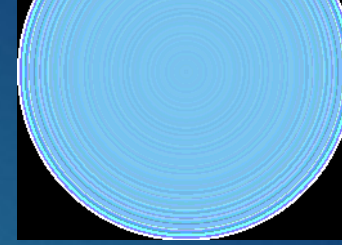

Zadání klauzurní práce

Zadání klauzurní práce

- ▶ Zadání klauzurní práce má **dvě složky**
 - ▶ vymezení procesní situace (tj. popis okolností, které mají být posouzeny)
 - ▶ otázky k případu

Vymezení procesní situace

- ▶ Popisuje procesní situaci
 - ▶ nejen **staticky**, ale
 - ▶ někdy také zahrnuje předchozí **průběh řízení** (správné určení fáze, v níž se řízení nachází, může mít značný vliv na řešení případu)
- ▶ Může být rovněž formulována prostřednictvím shodných či protichůdných **skutkových přednesů**, které strany k určité okolnosti činí
- ▶ Řešitel musí být schopen identifikovat, co z poskytnutých informací je pro jeho posouzení **podstatné**
- ▶ Zadání si **nelze domýšlet** o další v něm neuvedené okolnosti

Otázky k případu

▶ Způsob formulace

- ▶ **několik konkrétních otázek** vztahujících se k případu
- ▶ **jedna obecná otázka** (např. poté, co bude v zadání vymezen obsah prvostupňového rozhodnutí a odvolání, bude otázka znít: posuďte, jak by měl o odvolání rozhodnout odvolací soud)
- ▶ druhý způsob je výrazně náročnější

▶ Vymezovací funkce otázek

- ▶ vše, co je předmětem otázek, je nutno zodpovědět
- ▶ je zbytečné a nesprávné odpovídat na něco, čeho se dotazy netýkají

Způsob řešení klauzurní práce

Postup řešitele I.

- ▶ Doporučuje se **nejprve si přečíst dotazy**, teprve potom vymezení procesní situace
- ▶ Zadání je nutno přečíst **vícekrát**
 - ▶ **první čtení** je orientační; lze si při něm podtrhávat nebo poznamenávat heslovitě první dojmy, které řešitele napadly (např. podle které normy má být věc posouzena; v čem bude patrně spočívat problém apod.)
 - ▶ **další (i několikrát opakované) čtení** již musí být podrobné, pozorné, důkladné a vést k jednoznačnému pochopení situace i otázek; bez toho nelze klauzuru úspěšně vyřešit (tj. identifikovat problém a právně jej posoudit)
 - ▶ doporučuje se zadání si **podtrhávat** a složitější situace nebo časovou osu si znázornit **graficky**

Postup řešitele II.

- ▶ Řešení nelze nikdy psát ihned formou čistopisu
- ▶ Nejprve je nutno vypracovat **osnovu**
 - ▶ heslovitě
 - ▶ pomáhá utřídit si myšlenky a brání tomu, aby řešitel ve finální verzi na něco zapomněl či přehlédl
 - ▶ spolu s náčrty složitějších situací a časové osy je podkladem pro zpracování finální verze (čistopisu)
- ▶ **Finální verze (čistopis)**
 - ▶ odpovídá na položené dotazy
 - ▶ před započítáním psaní finální verze je nutno ještě jednou zvážit prozatímní pracovní závěry a popř. je přehodnotit

Způsob odpovídání na otázky

- ▶ Odpovědi by neměly být upovídané a zbytečně rozsáhlé; je nutno se vyjadřovat **jasně, výstižně, jednoduše a k věci**
- ▶ Existují **dva možné způsoby (styly)**, jak lze odpovědět na položené dotazy
 - ▶ posudkový styl
 - ▶ rozsudkový styl

Posudkový styl

- ▶ **Odpověď na každou otázku klauzurní práce musí vždy obsahovat:**
 - ▶ **formulaci obecného právního pravidla** (zákonné skutkové podstaty), z něž rovněž plynou obecně stanovené právní následky
 - ▶ nespočívá v prostém opsání konkrétního ustanovení zákona
 - ▶ součástí je rovněž definování pojmů, s nimiž obecné právní pravidlo pracuje (např. při otázce na osvobození od soudního poplatku by bylo zapotřebí definovat, co to jsou poměry účastníka odůvodňující osvobození a co se rozumí svévolným nebo zřejmě bezúspěšným uplatňováním nebo bráněním práva)
 - ▶ **podřazení konkrétních okolností** tomuto obecnému právnímu pravidlu
 - ▶ individuální skutkový děj bude subsumován pod obecné právní pravidlo
 - ▶ **vyvození právních následků** pro daný konkrétní případ

Posudkový styl – příklad č. 1 (začátek)

► **Zadání**

- Soud I. stupně v plném rozsahu vyhověl žalobě, kterou se žalobce domáhal zaplacení nedoplatku pojistného ve výši 1200 Kč s příslušenstvím. Žalovaná se proti rozsudku odvolala. Jak by měl o odvolání rozhodnout odvolací soud?

► **Obecné právní pravidlo**

- Krom rozsudku pro uznání a pro zmeškání není přípustné odvolání proti rozsudku, jímž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč. Pro posouzení této hranice je rozhodující jenom jistina, nikoliv příslušenství (§ 202 odst. 2 OSŘ). Je-li odvolání nepřipustné, bude odmítnuto dle § 218 písm. c) OSŘ.

Posudkový styl – příklad č. 1 (pokračování)

▶ Podřazení konkrétních okolností pod obecné pravidlo

- ▶ Rozsudkem soudu I. stupně bylo rozhodnuto o žalobě na zaplacení částky 1200 Kč; výše příslušenství, která činila ..., přitom není rozhodná. Tato částka je nižší než hranice deseti tisíc korun, stanovená v § 202 odst. 2 OSŘ. Vzhledem k tomu, že soud I. stupně nerozhodoval ani kontumačním rozsudkem, ani rozsudkem pro uznání, je odvolání nepřipustné.

▶ Závěr o právních následcích v konkrétním případě

- ▶ Odvolací soud odvolání jako nepřipustné odmítne.

Posudkový styl – příklad č. 2 (začátek)

► **Zadání**

- Žalobce, domáhající se vrácení půjčky, požádal o osvobození od soudního poplatku. V prohlášení o majetkových poměrech uvedl, že jediným příjmem je starobní důchod ve výši 9500 Kč. Peníze sotva stačí na pokrytí léků, potravin, ošacení a nákladů na bydlení. Nemovitý ani žádný hodnotný movitý majetek nemá. Jak by měl soud o žádosti rozhodnout?

► **Obecné právní pravidlo**

- Účastníkovi lze přiznat osvobození od soudních poplatků, pokud (1) to navrhne, (2) osvobození odůvodňují jeho poměry a (3) nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva (§ 138 o. s. a.).
- Poměry účastníka odůvodňující osvobození se odvíjí od měsíčního příjmu účastníka a jeho majetku.
- Bezúspěšné uplatňování práva je takové uplatnění práva, kdy ze samotných údajů (tvrzení) účastníka, z toho, co je soudu známo z obsahu spisu, z jiné úřední činnosti nebo z toho, co je obecně známo, bez dalšího nepochybné, že požadavku účastníka nemůže být vyhověno.

Posudkový styl – příklad č. 2 (pokračování)

▶ **Podřazení konkrétních okolností pod obecné pravidlo**

- ▶ Účastník v řešené věci doložil, že měsíčně pobírá 9500 Kč, a nemá žádný hodnotný movitý ani nemovitý majetek. Jeho majetkové poměry tedy neumožňují, aby ze svého nesl náklady spojené se soudním poplatkem. Z práva na spravedlivý proces přitom plyne, že nedostatečné majetkové poměry nesmí být nikdy překážkou přístupu k soudu.
- ▶ Žalobce se domáhá zaplacení peněžité částky z titulu smlouvy o půjčce. Nelze proto tvrdit, že by taková žaloba byla bez dalšího nepochybně neúspěšná; z tohoto důvodu v řešené věci o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva nejde.
- ▶ Žalobce o osvobození požádal.
- ▶ Z uvedeného je zřejmé, že všechny zákonem stanovené předpoklady osvobození od soudního poplatku jsou splněny.

▶ **Závěr o právních následcích** v konkrétním případě

- ▶ Předseda senátu usnesením účastníka od soudních poplatků osvobodí.

Rozsudkový styl

- ▶ Pro rozsudkový styl je **v porovnání s posudkovým stylem** charakteristický **obrácený postup**
 - ▶ na začátku se uvede učiněný právní závěr
 - ▶ každá další následující věta musí plně odůvodňovat větu předcházející; viz tzv. „neboť-test“:
 - ▶ Žaloba je důvodná.
 - ▶ (neboť) Žalobce má vůči žalovanému nárok na zaplacení kupní ceny ve výši...
 - ▶ (neboť) Mezi žalobcem a žalovaným byla uzavřena dne ... kupní smlouva. Atd.

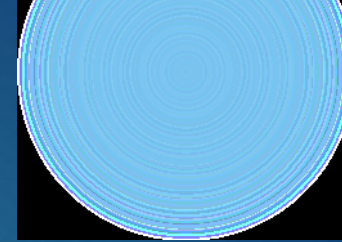
Rozsudkový styl - příklad

▶ Zadání

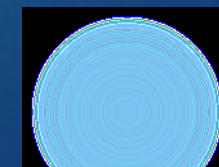
- ▶ stejné jako u příkladu na posudkový styl

▶ Aplikace rozsudkového stylu na zadání

- ▶ Odvolání žalované se odmítá [§ 218 písm. b) OSŘ]. Důvodem odmítnutí odvolání je jeho nepřipustnost dle § 202 odst. 2 OSŘ. Podle tohoto ustanovení je nepřipustné odvolání proti rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč (k příslušenství se nepřihlíží), nejde-li o rozsudek pro uznání nebo pro zmeškání. Výše peněžitého plnění, o němž bylo rozhodováno v I. stupni, činí 1200 Kč, a je tedy nižší než zákonem stanovená hranice. Jelikož nebylo rozhodnuto rozsudkem pro uznání ani pro zmeškání, je odvolání žalované podle tohoto ustanovení nepřipustné.

Příklad zadání klauzurní práce

Zadání - úvod

- ▶ Okresní soud v Uherském Hradišti rozsudkem ze dne 6. 8. 2015, čj. 30 C 613/2012-155, vyhověl žalobě ze dne 2. 4. 2012 a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci škodu, neboť dospěl k závěru, že v souladu s § 420 o. z. z roku 1964 jsou splněny všechny předpoklady, tj. je zde protiprávní úkon žalovaného (spočívající v tom, že v roce 2005 vykácel stromy rostoucí na jeho pozemku), škoda a příčinná souvislost mezi nimi, a žalovaný netvrdil ani neprokazoval, že škodu nezavinil. K poučení o povinnosti žalovaného tvrdit a prokazovat neexistenci zavinění soud nepřistoupil, neboť žalovaný byl zastoupen advokátem, což je k ochraně jeho práv v procesu dostatečné. Rozsudek byl žalovanému doručen v pátek 28. 8. 2015.

Zadání – pokračování I.

- ▶ Žalovaný se proti rozsudku odvolal. Odvolání podal v pondělí dne 14. 9. 2015, a to nikoliv u Okresního soudu v Uherském Hradišti, ale u Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně; krajský soud doručil odvolání soudu I. stupně dne 22. 9. 2015. Žalovaný v odvolání dovozoval, že břemeno tvrzení a důkazní ohledně existence zavinění měl nést žalobce; jde jednak o skutečnosti, které vyznívají v jeho prospěch, a jednak žalovaný nemůže dokazovat něco, co neexistuje (tj. že škodu nezavinil). Rozhodnutí soudu tak spočívá na neúplně zjištěném skutkovém stavu. V každém případě jej však soud I. stupně měl o povinnosti tvrzení a důkazní poučit. Žalovaný rovněž v odvolání namítl, že nárok žalobce je již promlčen. Námitku promlčení neuplatnil v prvním stupni proto, že jej o tom soud nepoučil; i v tom spatřoval vadu řízení. Žalovaný proto navrhl, aby odvolací soud prvostupňové rozhodnutí zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Zadání – pokračování II.

- ▶ Žalobce ve svém vyjádření označil odvolání za opožděné, neboť žalobce jej v odvolací lhůtě nepodal u soudu I. stupně. I kdyby snad odvolací soud zmeškání žalovaného prominul, označil žalobce námitky za nesprávné, neboť soud nemůže účastníky poučovat ani o námitce promlčení, ani o důkazním břemenu či břemenu tvrzení. Krom toho námitku promlčení měl žalovaný uplatnit už v řízení v prvním stupni; v odvolacím řízení jde o nepřipustnou novotu. Z těchto důvodů žalobce navrhl, aby odvolací soud prvoinstanční rozsudek potvrdil.

Zadání - otázky

▶ Otázky:

1. Posudte, zda je odvolání včasné. Uveďte, jaké jsou následky opožděného podání odvolání.
2. Je právní názor žalovaného ohledně rozložení uvedených procesních břemen správný?
3. Je soud povinen účastníky poučovat o břemenu důkazním a břemenu tvrzení, a o možnosti uplatnit námitku promlčení? Dospějete-li k závěru, že soud má o těchto otázkách (či o některých z nich) poučovat, posudte, zda se liší nějak poučovací povinnost soudu ohledně těchto otázek podle toho, zda je účastník zastoupen advokátem.
4. Mohl žalovaný uplatnit námitku promlčení až v odvolacím řízení?
5. Jak by měl odvolací soud o odvolání rozhodnout?

- ▶ Při odpovídání těchto otázek využijte posudkového stylu a při formulaci obecného právního pravidla nezapomeňte uvést, z jakých právních pramenů je čerpáte.